

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

27 De peccatis ex parte testium in iudicio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

confirmandam, neget se delictum commisisse, an possit iterum torqueri? Respondetur posse perinde, ac si nouum aliud indicium accessisset sufficiens ad torturam? Sed non est torquendus in infinitum, sed torqueri potest, vt que ad tertiam torturam, in qua si fateatur, & postea denegat, non videtur condemnandus. Sic Iulius Clarus *qu. 21. num. 25.*

Si secundo quæras, in quibus casibus tortura semel illata, possit iterari? Respondetur, si reus sit tantum leuiter tortus, potest de nouo torqueri, donec sufficiens sit tortura, at vero semel tortus sufficienter, non potest ex iure iterum torqueri, nisi noua indicia ad torturam, sufficientia superueniant: ex communi opinione docet Iulius Clarus, *questio. 64. num. 51.*

Vltimo, reus sponte delictum confessus, iure debet condemnari. Item, reus crimine conuictus plena probatione testium, iure etiam debet condemnari.

De peccatis ex parte testium in iudicio.

CAPVT XXVII.

Dubium est, quid requiratur, vt testis in iudicium productus veritatem confiteri teneatur? Respondetur ex S. Thoma, 2. 2. *quest. 70. artic. 1.* quotiescunque testis in iudicio secundum ordinem iuris examinatur, & interrogatur, tenetur respondendo veritatem confiteri. Et notandum est, quotiescunque certo, & euidenter constat, iudicem esse probum vitum, non est necessarium, vt ostendat testis, se in examinando, vel torquendo procedere, secundum ordinem iuris; quia nemo peccare presumitur, nisi certo, & euidenter confiteri.

Si roges, quid si testis dubitet, an teneatur veritatem respondere, in cuius fauorem debeat tunc inclinare, an in fauorem iudicis; an potius in fauorem rei? De hoc dubio legendus est Sotus in l. De ratione regendi *seruatum. memb. 3. quest. 2.* & breuiter dicendum est, si in iudicio agitur de causa criminali, capitali, vel graui, tunc inclinandum est potius in fauorem rei, quam iudicis: si vero causa sit civilis vel criminalis non grauis, tunc inclinandum est potius in fauorem iudicis.

Dubium secundum, An quando iudex procedit per accusationem, vel denuntiationem, vel querelam aliquam porrectam, & solum adsit vnus testis, qui crimen nouerit, productus in iudicium, & interrogatus a iudice, crimen confiteri teneatur contra reum?

Dux sunt opiniones. Vna asserit, eum non teneri, quia, inquit, ad hoc, vt testis teneatur fateri crimen, necesse est, vel semiplena probatio præcedat, vel indicia, vel infamia contra reum. Sic Siluester in *verb. Testis, quest. 8. Et verbo Correctio questione octaua, in fine. Et questione nona, Angelus verbo testis. num. 26. At illa eodem verbo, num. 17. Nauarrus, cap. Inter verba, conclus. 6. num. 222. Et 224.*

Altero opinio asserit, testem esse obligatum, sic Hostien. in *Summa. tit. De testibus cogendis. num. 4.* immo dicit, oppositam opinionem esse temerariam. Sotus li. 5. De iustitia, *quest. 7. art. 1.* Panormitanus, in ca. Peruenit *Et 2. De testibus cogendis.*

In hac re opinio secunda est probabilior, & verior: nam aliud est de teste, aliud de reo, nam contra reum non est interrogandus, nisi præcedat semiplena probatio, vel infamia, vel indicia: at vero testem ius est interrogandi, etiam si ista non præcedant, dummodo iudex procedat per accusationem, denuntiationem, vel querelam ab aliquo porrectam. Item, quia aliqui sæpe manerent crimina impunita. Item, quia iura non distinguunt inter testem, an vna cum aliis crimen nouerit, an vero non, sed in vniuersum constituunt testem, in iudicio productum ad veritatem dicendam.

Item, quia testis eo ipso, quod est testis, habet hanc obligationem distinctam à reo; & iudex posset præcipere, vt quicumque scit veritatem, eam ipsi aperiat. Ergo sicut potest hoc præcipere, ita etiam potest præcipere, vt testificando dicat veritatem, quicumque nouerit eam: item, quia vnus testis facit semiplenam probationem, ex qua iudex ius habet interrogandi reum, etiam per tormenta.

Dubium tertium, Quid sit dicendum, si iudex procedat per inquisitionem generalem, interrogando generaliter, quis commiserit delictum in eo casu, quando illud notorium est, occultus tamen est malefactor, & vnus est, qui nouit reum, & inter alios generaliter interrogatur à iudice, Quis delictum commiserit? An iste tunc teneatur, auctorem criminis detegere? Hoc dubium supra resoluitur, *cap. 16.*

Dubium quartum, Qua lege sit testis obligatus ad veritatem dicendam? Respondetur, vt colligitur ex Sancti Thom. *secund. secund. quest. 70. art. 1.* testem non vocatum à iudice, aliquando obligari ad testificandum ex lege charitatis, nimirum, quando innocens indiget testimonio ipsius, vel ad euitandam mortem, vel famam, vel honorem, vel bonorum temporalium iacturam; quia lege charitatis tenemur nos offerre ad subueniendum proximo grauiter indigenti. Quando vero testis est in iudicium vocatus, & à iudice legitime interrogatur, tunc ex lege iustitiæ tenetur ad veritatem dicendam ex officio, quo in iudicio fungitur.

Ex his sequitur, magnum esse discrimen, si proximus, vt pote Caius, damnum aliquod patiat, ex eo quod Titius omiserit suum testimonium dicere. Nam si Titius solum omiserit, quia non se obtulit ad dicendum, autem quam esset vocatus ad iudicium, cum tamen commode posset se offerre; tunc non tenetur ad restitutionem damni, quod passus est Caius; quia tunc solum peccauit contra legem charitatis. Si tamen omiserit, postquam vocatus est ad iudicium, & in iudicio interrogatus, tunc obligatur ad restitutionem damni, quod sequutum est in Caio; quia tunc peccauit contra iustitiam, & officium suum.

Dubium quintum, An testis semper teneatur ad restitutionem damni, quandoque omiserit contra officium suum, & legem iustitiæ testimonium verum dicere, Verbi gratia, in dicendo testimonio, & in detegenda veritate commisit testis negligentiam aliquam leuem, vel leuissimam, an tunc teneatur restituere damnum inde consequuta? Respondetur, quotiescunque testis officium exerceat, stipendio conductus, vel quacunque alia ratione, ex lege iustitiæ obligatus: tunc obligatur ad restitutionem in foro conscientie, non solum propter dolum, vel latam culpam, sed etiam propter leuem, non tamen propter leuissimam; quia tunc officium exerceat, tam in bonum suum, quam in bonum alterius, & regula est generalis, quam explicuimus in tractatu de restitutione in communi; quando quis officium exerceat in bonum suum, & bonum alterius, eum teneri non solum ex dolo, & lata, sed etiam ex leui culpa, non tamen leuissima. Quando vero, quis exerceat officium testes solum gratis, & solum lege charitatis, tunc solum obligatur ad restitutionem damni in foro conscientie, ex dolo, & lata culpa, non autem ex leuissima, vel leui; quia tunc officium solum est in bonum, & gratiam alterius, vt explicuimus *tractatu Et loco citato.*

Dubium sextum, An si testis occultet veritatem ad euitandum aliquod suum magnum damnum, teneatur ad restitutionem damni, quod passus est alius. Verbi gratia, Caius interrogatus à iudice legitimo, si dicat veritatem probabiliter timet mortem sui ipsius vel infamiam suam, vel patris, vel fratris, vel filii, vel vxoris, an tunc occultas veritatem, teneatur restituere damnum, quod sequutum est in Titio ex huiusmodi veritatis occultatione? Respondetur, vt colligitur ex Soto in *tract. De ratione regendi*